

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת תרומה ב' אדר תשע"ב | גליון 491

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

נדבת הלב

"דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי" (שמות כ"ה). כתב "בעל הטורים", פתח משה ואמר "דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", בלשון פיוס, כמו שכתוב "דָּבְרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם". ובשביל שהיה בו חסרון כיס, פייסם.

צריך להבין, מדוע משה רבנו לא הסביר לבני ישראל את גודל ערך מעלת המשכן, שהרי מובא במדרש, "אמר רבי אמי, נתאווה הקב"ה, כשם שיש לו דירה למעלה, שיהא לו כך דירה למטה. כיוון שעמדו ישראל, אמר להם הקב"ה, לא יצאתם ממצרים אלא על מנת שתעשו לי משכן ואשרה שכינתי ביניכם, שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". ועוד, שהרי בעבודת הקרבנות שבמשכן ובמקדש היו מתכפרים עוונותיהם של בני ישראל, ודרשו חז"ל "וַיַּעַשׂ אֶת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה, עֲצֵי שִׁטִּים, א"ל הקב"ה למשה אמור להם שיעשו מזבח העולה, שיהא מכפר על עוונותיהם של בני, שכך התניתיהם עם אברהם אביהם שאם יחטאו בניו, ע"י קרבנות אני מכפר להם, מהו מִזְבֵּחַ הָעֹלָה עֲצֵי שִׁטִּים? מִזְבֵּחַ - מ'חילה, ז'כות, ב'רכה, ח'יים, העולה, בזכותה אתם מתעלים. שִׁטִּים - ש'לום, ט'ובה, י'שועה, מ'חילה".

ואם כן, הלא אם בני ישראל היו יודעים את גודל מעלת המשכן, בודאי היו נודבים בחפץ לב, ואף על פי שיש חסרון כיס בדבר! ובכל אופן מצינו שמשה רבנו דיבר עם בני ישראל בקצרה, ואמר להם וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה וְתוֹ לֹא. אלא למדנו כאן כלל גדול במצוות הצדקה,

שתהא בנדבת לב ובשלמות, וכאשר מרבים בדברים כדי להשפיע על נתינת הצדקה, חסר בנדבת ורצון הלב. שהרי האדם לא נתן מנדבת ורצון ליבו, אלא מחמת ששכנעו אותו והרבו עליו דברים, ומחשבת הצדקה לא יצאה מליבו ומרצונו העצמי. לכן ציווה ה' את משה רבינו שיאמר לבני ישראל "ויקחו לי תרומה", מבלי להודיע לבני ישראל על גודל ערך מעלת המשכן, בכדי שהתרומה תבוא ישר מליבות בני ישראל, מהרצון הפנימי והעמוק, והגם שהיה משה רבינו כבד פה ולשון, לא נמסר הציווי לאהרון שהיה לו לשון לימודים לדבר עם בני ישראל. משום שהקב"ה רצה שבניו יביאו תרומה לה' מנדבת ליבם, ממה שהם התעוררו בעצמם להביא, ולא שעוררו אותם אחרים לתרום ולהביא.

מה שנחוץ לעבודת ה' האמיתית, הוא ההתעוררות ורצון הלב הפנימי, ובזה ה' חושק באתערותא דליבא, ורחמנא ליבא בעי, והאדם שנותן את ליבו זוכה לכל המעלות שיש, וכמו שאמרו חז"ל באבות, לב טוב עולה על כולן, ובכלל לב טוב כל המעלות והמדות הטובות כולן.

יתן ה' ונזכה לקיים את כל מצוות ה' באהבה בשמחה ובחשק, ושכל מעשי המצוות יהיו בבחינת נדבת לב, מתוך רצון פנימי ועמוק, שעל ידי זה זוכה האדם לקיים את מצוות ה' בשלימות ובהידור גדול. ונזכה שיקויים בנו ומלאה הארץ דעה את ה', במהרה בימנו, אמן.

דברי הימים

מרבים בשמחה

משנכנס אדר מרבים בשמחה, ומי שיש לו דין עם גוי ידחה אותו, אם יוכל, עד חודש אדר. לפי שמן השמים מגלגלים זכות ליום זכאי, ושופעים שמחה לחודש שמו, ואין חודש שמח כחודש אדר שרבתה בו ברכה.

"פְּיָמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאֲבִיָּהֶם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נֶהְפְּךְ לָהֶם מִגֵּוֹן לְשִׁמְחָה וּמֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה" (אסתר ט', כב). ובכל אופן "משנכנס אדר מרבין בשמחה" כל החודש כולו, משום שהגם ביסודו, חל על החודש כולו, וענייניו מתחילים מראשית החודש.

ואין שמחה אלא בתורה ובמצוות כמו שכתוב בספר "המכתם": "ההרבות בשמחה האמורות במשך אדר, לא נאמר להרבות מאכלים ומשתאות, אבל לב העניים והאביונים, ובכללה כל שמחת מצוה".

מזל אדר - דגים, שבחודש זה הדגים שבנהרות ובאגמים פרים ורבים. ומזל דגים הוא מזל של ברכה. מפני שהדגים מכוסים מן העין ואין עין הרע שולטת בהם, ואין הקללה שורה בדגים לעולם.

ישראל נמשלו לדגים, מה דגים חיים במים אף ישראל חיהם בתורה שנמשלה למים, וכשם שהדגים פרים ורבים אף תורתם של ישראל עלתה להם בחודש זה פעמיים, שהרי בחודש זה נולד משה רבנו שעל ידו ניתנה התורה ונקראת על שמו, ובחודש זה חזרו ישראל וקבלו את התורה מרצונם בימי מרדכי ואסתר.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
18:49	18:09	16:57	ירושלים
18:46	18:11	17:12	ת"א אשדוד
18:45	18:10	17:02	חיפה
18:47	18:11	17:12	ב"ש

השיעור השבועי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבת בנימין 34, רובע י"ב, אשדוד. פרטים נוספים בטל: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע, לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com
כמו כן ניתן לקבל במייל את דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א
לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

כתר תורה

דרשו חז"ל שהארון שבמשכן מרמז על התורה, ולכן נאמר "ועשו ארון עצי שטים" (כ"ה י) ועשו בלשון רבים, ולא כמו שנאמר בשלחן ובמנורה "ועשית שלחן", "ועשית מנרת זהב" בלשון יחיד. לפי שכתר התורה מונח וכל אחד ואחד הרוצה ליטול, יבוא ויטול. טעם נוסף לכך, כותב רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו "כסף נבחר", נאמר "ועשו ארון" בלשון רבים לרמז ולזהיר שיהיו מחזיקים ותומכים ביד לומדי התורה בממונם. כדי להחזיק את הארון שהיא התורה הקדושה, צריכים שניים, "ועשו" - הלומד והמחזיק בידו. ואכן דרשו חז"ל "מכאן לתלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו, ונמצאו הם עושים הכנה, כדי שאותו תלמיד חכם ילמד בתורה. ובכך שתומכים בתלמידי חכמים יש להם חלק בתורה כאילו למדו בעצמם. ושכרו של המחזיק ביד תלמיד חכם, שלעתיד לבוא יהיה סמוך לתלמיד חכם ויטנוף בצילו, שנאמר "בטבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממונו" היה לו לכתוב "ולא יסורו מהם", אלא הבדים שהם מחזיקי בתורה שמעמידים את הארון, יהיו סמוכים לטבעות הארון שהוא רמז לתלמיד החכם, "ולא יסרו ממונו", מאצל התלמיד חכם לעולם, כי בצל החכמה, בצל הקסם (קהלת ז' י"ב) ויזכה לעולם הבא.

איש ואשה שזכו

ושכנתי בתוכם

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", אמרו חז"ל "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו, אלא ד' אמות של הלכה בלבד." ד' אמות אמנם תחילתן בבית המדרש, אך ממשיכות הן למקום שבו מקיימים את ההלכה בפועל, לבית היהודי. כל בית יהודי ששורר בו שלום ואחה – נמצאת בו השכינה.

מסופר על הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שלפני הכניסה לביתו, היה מיטיב את מראהו ומסדר את כובעו ואת זקנו, כעומד להפגש עם אדם נכבד. תלמידו שנלווה אליו סבר שזדאי בבית ממתנינים לרבו אנשים חשובים, והציע כי יבוא בפעם אחרת לסיים את העניין ההלכתי שעסקו בו באותה השעה. הבין רבי שלמה זלמן את טעותו ואמר לו: כשנכנסים הביתה, נכנסים כדי לקבל את פני השכינה. צריך להתכונן כראוי... כי הרי כתוב שכנה שרויה ביניהם!

אין זאת אלא אמונה תמימה ואמינות של אדם גדול וטהור, כשהוא מרגיש במוחו וחי בכל נימי נשמתו את דברי חז"ל. עד כדי כך שגם לאחר חמישים שנות נישואין, בהספדו על אשתו, התבטא כי לא מוטל עליו לבקש ממנה מחילה, מפני שכל חייו התנהלו על פי השלחן ערוך!

אם נניח שיתארח בביתנו אדם נכבד, ודאי שהיינו נזהרים מלהרים את קולנו, לבזות, לכעוס או להשפיל. הנהגתנו עם בני הבית בוודאי הייתה הופכת להיות רגועה ומכבדת. על אחת כמה וכמה כאשר יודעים אנו שהשכינה נוכחת בביתנו, שכינה שרויה ביניהם, לכן יש להזהר האחד בכבוד השני ולא לדחוק חלילה את השכינה חלילה מביתנו. כאשר נחיה מתוך ידיעה שהשכינה נמצאת בביתנו, ממילא האוירה וצורת ההתנהגות תהיה שונה. לצערינו, ידיעה זו רחוקה מאיתנו כרחוק מזרח ממערב, ואנו צריכים על כך תזכורות רבות, לחדד עבורנו ולהבין שיש בעל בית אחד בלבד בבית, והוא בורא העולם! כך שאין כאן נידון של 'מגיע לי', 'לא מגיע לך'. וגם לא 'מי צודק'. אלא מה הדבר הנכון לעשותו כפי רצון הבורא.

אין ספק, שזו עבודת חיים קשה שאינה קלה לביצוע, להתנהג באופן מכבד תמיד, לא לכעוס או לזלזל ולפגוע, ולא לגרום לדחוק את השכינה מביתנו חלילה. החיד"א מודריך אותנו בעניין, ואומר: "ויזהר לכבדה, ויכון בכל פרט לכבוד השכינה". וברור הדבר שאף האשה חייבת להזהר בכבוד בעלה. אך יש שכר לעמלנו, משום שאין דבר שמביא ברכה ושמחה כמו השראת השכינה בבית.

ברמראות

"בטבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממונו" (כ"ה ט"ו) מרמז ארון הקודש כנגד כתר תורה, שכל מי שרוצה שיהיה לו חלק בתורה, יכול לבוא וליטול על ידי לימוד התורה. ולכן כתוב "ועשו ארון" ולא כתוב "ועשית" ללמד שכל אחד יכול להיות לו חלק בלימוד התורה. מטעמים האלשי"ך הקדוש שכשם שהארון היה זקוק לבדים כדי שיוכלו לשאת אותו על ידם. כך תלמידי החכמים העוסקים בתורה, זקוקים לתומכים כדי שיוכלו להתקיים על ידם, שהרי אין קיום לעולם ללא לימוד התורה. לכן אמרה התורה, שהבדים חייבים להיות קבועים בטבעות הארון ו"לא יסרו ממונו". אף תומכי התורה והמחזיקים בתלמידי חכמים אסור להם להרפות ולסור מהחזקת לומדי התורה אף לרגע אחד, כי בלעדי תמיכתם הם עצמם לא יוכלו להתקיים.

"ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד" (כ"ה ל)

ולמדו חז"ל כי נס גדול נעשה בלחם הפנים – סילוקו כסידורו, שנאמר (שמואל-א' כ"א ז) "לשום לחם חם ביום הלךחו". בניית המשכן היו כמה נסים שלא כדרך הטבע, אולם את ההגדרה של חז"ל "נס גדול נעשה בלחם הפנים" לא מצינו באף אחד משאר הנסים שהיו במקדש: "ארון וכרובים בנס עומדים" (בבא בתרא צט.), "מם וסמך שבלוחות בנס היו עומדים" (שבת קד.) ואילו בלחם הפנים מודגש "נס גדול" שהיה בו נס כפול ומכופל. שני ניסים נעשו בלחם הפנים: האחד, שהיה נשאר חם כל ימות השבוע כמו בשעת יציאתו מן התנור. והשני, שהיה נשאר טרי ורך כשעת אפייתו. והריטב"א חידש נס שלישי, שאף יצא ממנו הבל תמידי.

ה"בן איש חי" כותב בספרו "בן יהודע" כי נסים אלו רמוזים בשמם "לחם" שהוא נוטריקון "לח-חם". שהם שני הנסים המפורשים בדברי חז"ל. אף הנס השלישי שחידש הריטב"א רמוז בשמו, שהרי לחם הפנים נקרא אף חלה

"ואפית אתה פתים עשירה חלות יהיה החלה האחת". חלה" ראשי תיבות: ח'ם ל'ח ה'בל, שהם שלושת הנסים שהתרחשו בלחם הפנים.

"ועשית מנרת זהב טהור מקשה תעשה המנורה" (כ"ה ל"א)

דרשו חז"ל שאמור לו הקב"ה למשה: "ועשית מנרת זהב טהור". אמר לו: "כיצד נעשה אותה"? אמר לו: "מקשה תעשה המנורה". ואעפ"כ נתקשה משה וירד ושכח. עלה ואמר: רבוני, שכחתי אותה. הראה לו למשה. ועוד נתקשה בה, אמר לו: "ורגאה ועשה", עד שנטל מטבע של אש והראה לו עשייתה. ואעפ"כ נתקשה על משה. אמר לו הקב"ה: לך אצל בצלאל והוא יעשה אותה. ואמר לבצלאל ומיד עשאה.

בעל ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל תמה, כיצד יתכן שמשה רבנו שהיה גדול הנביאים התקשה בעשיית המנורה, ובצלאל עשאה מיד? עד שהגיע מעשה לידו, ועי"כ הבין את ביאור המדרש. ומעשה היה שחתנו של הרבי נאלץ לעבור ניתוח פשוט, אך במהלך הניתוח חלה הסתבכות במצב. כשהגיע הרבי לבקר את חתנו בבית החולים, התעניין במצבו של חתנו ושאל פרטים את הרופא המנתח על פשר ההסתבכות. השיב לו הרופא במשל, מעשה במלך שהיתה בחדר אוצרו אבן יקרה ובה כתם קטן, כל המומחים המכירים את שוויה של האבן וחשיבותה אצל המלך, סירבו לטפל באבן מחשש שהתרגשותם תהיה להם לרועץ. עד שהביאו את האבן לבעל מלאכה פשוט שלא הכיר בחשיבותה, והוא הסיר את הכתם ללא חשש. אף כאן, שח הרופא, בידועי שאני מטפל בחתנו של הרב הצדיק, ההתרגשות שאחזה בי היתה לרעת המצב ומכאן חלה ההסתבכות.

כך התבאר לבעל ה"אמרי אמת" מגור כוונת המדרש, ידע משה רבנו את גודל חשיבותה ומעלותיה המיוחדות של המנורה ועומק הסודות של חלקיה, מסיבה זו התקשה בעשייתה. לא כן בצלאל שלא היה בדרגה כזו, ולכן מיד עשאה.

מסחר במאכלים אסורים

מזלו של חודש אדר הוא דגים, שבחודש זה הדגים פרים ורבים במים. הדגים המותרים באכילה מזוהים ע"פ סימני טהרה, הדגים שאינם בעלי סימן של כשרות אכן אסורים באכילה. מאידך קיים נדון הלכתי רחב, האם מותר לאדם לקנות או לסחור בדגי נוי טמאים, למרות שאין להם סימני טהרה?

דרשו חז"ל על הפסוק "וְכָל אֲשֶׁר יִפְלֵ מִנְּבִלְתָּם עֲלֵיו טָמֵא... טָמֵאִים הֵם וְטָמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם" (ויקרא י"א ל"ה), מכפילות הלשון 'טָמֵאִים' למדו חז"ל "אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה". מכאן נפסק בשלחן ערוך שכל דבר שאסור מן התורה באכילה, אף על פי שמותר בהנאה, בכל אופן אם הוא דבר המיוחד למאכל, אסור לעשות בו סחורה. והטעם לאיסור זה, שהיות ומינים אלו אסורים מהתורה ואיסורם חמור, לכן גזרו חז"ל שלא יסתחר אדם בהם, שמא על ידי סחור בהם ומתעסק בהם יתקרב בדעתו אל האסור ויבוא לאכול מהם. וטעם נוסף, שמא יחשדו בו שכשם שסוחר בהם לצורך אכילה, כך אוכל מהם.

כל זאת בדבר המיוחד למאכל, אך בהמות או חיות טמאות שאינן מיוחדות לאכילה, ודרך העולם להשתמש בהם למלאכה, או לסחורה, כגון סוסים, גמלים וחמורים – מותר לסחור בהם. ואע"פ שיש מקומות שהגויים אוכלים מהם, בכל אופן אין לחוש לכך משום שהולכים על דרך הרוב, שרוב העולם מגדלים אותם למלאכה. אך בעלי חיים טמאים המשמשים לאכילה, אסור למכרם לצורך אכילתם, גם כשמוכרם לגוי. אבל גידולם ומכירתם לשם שימוש בעורם, כגון שפנים וארנבות שמגדלים לצורך עורתיהם מותר. ומותר אף מסחר בכל דבר הנפסד לאכילה, שאינו ראוי למאכל כגון עורות או פרווה מחיות טמאות, שאין לחוש שמא יבוא האדם לאוכלם.

ולכן אדם המעוניין לסחור או לגדל בעלי חיים טמאים, שאינם עומדים לאכילה אלא עשויים לנוי ושעשוע. מותר לסחור בהם ואף לגדלם אע"פ שאסורים הם באכילה, ואין בהם איסור סחורה בדברים הטמאים. וזאת משום שאין דרך העולם לאוכלם, אלא עומדים הם לשם נוי בלבד.

היוצא מכאן שמותר לסחור ואף לגדל דגי נוי טמאים שאין בהם סימני טהרה, ואף קוף קטן לשעשוע, או תוכים, אף שהם אסורים באכילה, מאחר ואינם עומדים לאכילה ועשויים לנוי ושעשוע בלבד, אין בזה איסור סחורה בדברים הטמאים.

מסייע לדבר מצוה

המסייע לאדם יש לו חלק ושותפות במעשה שנעשה, ואף על פי שהמסייע לא עשה שום פעולה בעצמו, אלא רק נתן עזר וסיוע לעושה המעשה, בכל זאת נחשב לו כאילו הוא בעצמו עשה את המעשה, ומקבל שכר או עונש כאילו עשה בעצמו. נאמר בפרשה "ועשית את המזבח עצי שטים... ושלש אמות קומתו" (כ"ז א'). ומובא בדעת זקנים מבעלי התוספות, שלוש אמות קומתו כנגד שלשה גואלים שעמדו להם לישראל, משה ואהרן ומרים. והרי, לא מצאנו שמרים היתה גואלת של עם ישראל, אמנם היתה מרים מוסרת נפשה למען ילדי בני ישראל לילד אותם להצילם מגזירת פרעה, ובשבילה זכו בני ישראל לבאר מים במדבר ההרות נפש צמאים ועייפים. וכן אמרו חז"ל (בבא בתרא י"ז) שמלאך המוות לא שלט בה, וכן לא שלט בגופה רימה ותולעה, שזהו אות וסימן לצדקות ושלמות המעשים. אבל מכל מקום, לא מצאנו שהיתה גואלת כאחיה משה ואהרן, שכל עניני הגאולה עשרת המכות והנסים במצרים ועל הים נעשו על ידם. אלא, כיוון שסייעה להולדתו של משה רבנו שהיה גואלן של ישראל, ולא עוד אלא שמסרה נפשה על כך, ועמדה על היאור לראות מה יעשה לו, והשתדלה למצוא לו מינקת מנשות העבריים, ולא גילתה שהיא אחותו והכניסה עצמה בסכנה למענו. משום כך נחשבת מרים גם היא לגואלת של עם ישראל, שהמסייע לדבר נחשב כאילו עשה הדבר בעצמו.

רבי שבתי כהן זצ"ל - הש"ך - א' אדר תכ"ג

לאורם נלך

לארחו בביתו, וכיבדו כבוד גדול. ומשום כבודו של בעל הט"ז על אף שחלק על דבריו, לא דחה אותם לגמרי. את חיבורו החשוב "תקפו כהן" כתב רבי שבתי בתוך חודש אחד, חודש טבת שנת ט"ו (ת"י"א).

ארע פעם שהיה לבעל הש"ך דין ודברים עם אחד מנכבדי הקהילה, הסכימו ביניהם לפנות לדין תורה. אך מאחר ורבי שבתי היה ידוע אצל כל רבני העיר, החליטו כי יפנו לבית דין בעיר מרוחקת, בה לא יכירו את גדלותו. כאשר פסק הרב לחובתו של רבי שבתי, התפלא מאד רבי שבתי ושאלו על סמך מה פסק את דינו, ענה לו אותו רב שישנו ש"ך מפורש בנידון. או אז אמר רבי שבתי שאין אדם רואה חובה לעצמו, עד שאפילו פסק שהוא בעצמו כתב, נעלם ממנו.

שנים ת"ח ות"ט היו ימים קשים לעם ישראל. גזרות קשות ניתחו על יהודי פולין וליטא. קהילות שלמות הושמדו ונעקרו ממקומן באכזריות רבה. את העדויות על כל הפוגרומים והצרות שעברו על היהודים כתב רבי שבתי במר שיחו בספר קינות שחוברו ליום כ' סיון ונקרא "מגילת עיפה". כאשר הגיעה הפורענות לעיר מגוריו של רבי שבתי - וילנא. ברח אף הוא ממקום למקום, עד שהגיע לעיר הלישוי שבצ'כיה, שם נתקבל לרב. נערץ היה רבי שבתי על בני קהילתו וכולם רחשו לו כבוד רב. אך לא ארכו הימים ובראש חודש אדר שנת תכ"ג יצאה נשמתו בטהרה והוא בן מ"ב שנים בלבד. זכותו תגן עלינו, אמן.

רבי שבתי כהן - הש"ך, נולד באמסטיבו שבליטא בשנת שפ"ב (1621) לאביו רבי מאיר כהן. בילדותו למד רבי שבתי תורה אצל אביו שהיה תלמיד חכם ידוע וכן אצל רבי העשיל מקראקא, כמו"כ למד בישיבה של רבי נתן שפירא בעל "מגלה עמוקות". כבר בילדותו נודע בחריפות ובבהירות הבנתו והפליא את כל רואיו בזכרונם ובידיעותיו. רבי שבתי נשא לאישה את נינתו של הרמ"א, וישב בוילנא כשהוא סמוך על שולחן חותנו. רבני העיר צירפו אותו לבית דין של רבי משה לימא בעל ה"חלקת מחוקק", והוא נחשב מגדולי הפוסקים על אף גילו הצעיר.

בהיותו בן עשרים וארבע בלבד, חיבר רבי שבתי את ספרו הש"ך "שפתי כהן" על יורה דעה וחשן משפט. בחיבורו מבאר רבי שבתי את השולחן ערוך. בהקדמה לספר מעיד על עצמו שיעג בחיבור זה יגיעות רבות, וחזר על דבריו מאה ואחת פעמים עם חברים מקשיבים. באותה שנה שנדפס ה"שפתי כהן" נדפס גם כן ספר הט"ז "טורי זהב" על יורה דעה מרבי דוד בן שמואל הלוי. כאשר ראה רבי שבתי את ה"טורי זהב", חיבר עליו השגות בשם "נקודות הכסף" על שם הפסוק בשיר השירים: "תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף". בהקדמה לקונטרס הוא מודיע את אהבתו הרבה לבעל הט"ז, ואף ציין כי זכה

בת הש"ך האבודה

את הילדה לארמונו, מתוך מחשבה שבחלוף הזמן תיאות להמיר את דתה. נקשרה הנסיכה לבת הש"ך והיתה לחברתה הטובה. שימעה של הילדה היהודיה המופלאה שמסרבת לאכול את מאכלי הגויים, הגיע ליהודי הסביבה. באחד הימים יצאו שתי הילדות להשתשע בגן המלכותי, מדלגות על פני ערוגות הפרחים. לפתע קפצה בת הש"ך לעבר הנסיכה ובזעקות אימה, משכה אותה ממקומה, ובכך הצילה אותה מנשיכתו של נחש ארסי. מאותו יום התחבבה בת הש"ך ביותר על אנשי החצר, והנסיכה לא ידעה גבול באהבתה אליה.

גדלו הילדות והיו לנערות, ובת הש"ך הפליאה את כל רואיה במראה האצילי ובכשרונותיה. אט אט נוצר על בת הש"ך לחץ מצד אנשי החצר והכמורה להמיר את דתה. ובמבוכתה הרבה היא חיפשה דרך לברוח. ואכן הזדמן העת ושריפה פרצה הארמון סמוך לחדרה של בת הש"ך, היא ניצלה את ההזדמנות וברחה אל היער הסמוך. והותירה את דלת החדר סגורה ע"מ שיישבו שנשרפה חיים. רבי שבתי שהגיע במסעיו הרבים לעיר המלוכה, שמע על הילדה היהודיה הנמצאת בבית המלך, תיאור הצלתה ומציאתה ביער עוררו את תקוותו למוצא את התו האבודה, אך עד מהרה הבין כי איחר את המועד וכי נשרפה בתו חיים וכעת אבדה היא ממנו לנצח. תלאות קשות עברו על בת הש"ך, במנוסתה נתפסה ע"י שודדים שהציעו לקהילת היהודים לפדותה בכסף רב. לאחר דין ודברים פדה אותה אחד מאנשי העיירה, שלאחר זמן לקחה לו לאשה. חלפו עברו שנים, באחד מן הימים גזר חתן המלך גזרת מס קשה על היהודים. כשהתברר לבת הש"ך שחתן המלך נשוי לנסיכה איתה גדלה, הלכה והתודעה לחברתה הטובה שחייה ניצלו בזכותה. מששמע המלך כי בת הש"ך חיה ושלוה לה, שמח שמחה גדולה ושילחה לביתה בעושר רב ומתוך ביטולה של הגזרה.

כעבור תקופה הגיע רבי שבתי לעיירה בה גרה בתו, סעודה גדולה נערכה לכבודו בבית בתו, שבעלה היה מנכבדי העיירה. החל רבי שבתי לומר דרשה בסוגיית "תקפו כהן" כשהוא מנגן במתיקות את סוגיית הגמרא. מה מאד התפלאו הנוכחים שבעלת הבית התעלפה וקשה היה לעוררה. לאחר הסעודה שמעה בעלת הבית את הקורות עם רבי שבתי כיצד הוא איבד את בתו בפעם הראשונה ובשנית בשריפה בארמון. והבינה מדוע גרם לה ניגון הסוגיה של הרב לעילפון, הן אביה הוא! ואת סוגיה זו הוא למד ליד מיטת חוליה בילדותה. קשה לתאר את ההתרגשות שאחזה בנוכחים, ובהודיה שפרצה מפייה לבורא העולם. מאותו יום הפסיק רבי שבתי את נדויו, והוציא את ספריו, כשבתו וחתנו לוקחים עליהם את כל הוצאות ההדפסה.

שמי אירופה החלו להתקדר בענני מרד ומלחמה, הימים היו ימי פורענות הידועים בשמם מעורר האימה - גזרות ת"ח ות"ט. מפקד המרד הצורך חמלניצקי שנמלט מציפורני המשטר, הצית את אש המלחמה שהתפשטה במהירות והקיפה עולם ומלואו. בני הקהילות היהודיות סבלו קשות מהפורענות וההרס שהטילו המורדים האכזריים תאבי הבצע וצמאי הדם.

באותם ימים, ישב רבי שבתי הכהן ליד מיטת בתו החולה, עברו מספר שבועות מאז פטירת אשתו, והוא מצא תנחומים בלימוד התורה הקדושה. שקוע היה בסוגיא קשה בעניין "תקפו כהן" שבמסכת בבא מציעא. כשהוא מנגן בפיו את מילות הסוגיא. מרוב היותו טרוד לא שם אל ליבו להמולה הבאה מן הרחוב, עד שצעקה מקפאת דם חדרה לתודעתו "הימלטו על נפשכם! הקוזקים נכנסו", הוא נתלש ממקומו בחדרה, נטל את בתו החולה בידיו כשהיא עטופה היטב בשמיכה חמה, ועזב בחיפזון את ביתו כשהוא מותיר אחריו את ספריו וכתביו. מאחוריו הדביקוהו תרועות הפרא של הקוזקים וזעקות השבר של בני עמו, תמרות העשן של בתי היהודים שהוצתו ע"י הקוזקים כיסו את פני העיירה, והבהלה היתה רבה. רץ רבי שבתי אל היער הסמוך ולא מצא מרגוע לנפשו עד אשר נכנס אל מעבה היער. הדבר ארע בתקופת החורף ביום שישי ערב שבת, סופת שלג קרה השתוללה בחוץ. ביער הקר קיבל רבי שבתי את פני השבת, כשליבו נושא תפילת הודיה לבורא עולם על שהצילם מידם האכזרית של הקוזקים. אלא שמצבה של בתו החל להחמיר, היא קדחה מחום, איבדה את הכרתה, נשימתה כבדה עד כי הבין אביה כי היא אינה בין החיים. לא נתן רבי שבתי לעצמו לשקוע בכאב וביגון, הן שבת היה באותו יום. לפתע שמע קול שעטת סוסים ונביחת כלבים, מאימת הקוזקים החל רבי שבתי לברוח עד אשר מצא מסתור לנפשו, כשהוא מותיר אחריו את גויית בתו הקטנה והאהובה. כשחזר רבי שבתי ראה במקום את עקבות הסוסים והכרכרות אך את גויית בתו הענוגה לא מצא. נפל רבי שבתי על גבי השלג כשהוא ממורר בככי על שלא זכה לקבור את בתו בקבר ישראל, אך מיד גברה בו מידת הבטחון בה' וקיבל באהבה את רצון ה'.

באותה שעה בה ברח רבי שבתי, עברה במקום פמלייתו של מלך פולין, כשהם זיהו את גופת הילדה הענוגה הנתונה בעילפון קשה. העניקו לה מיד טיפול רפואי והשיבו את נשימתה. ימים ארוכים פרפרה הילדה בין החיים למות, אך לבסוף התאוששה וחזרה לאיתנה, והפליאה את כל צוות המלוכה בכך שסירבה בכל תוקף לאכול מאכלות אסורות. לאור הפצרותיה של בתו היחידה הסכים המלך לאמץ

עצי שטים

מוכרים מספר סוגים: שיטת הנגב, שיטה סלילנית, שיטה מלבינה, שיטת הסוכך ועוד. רוב המינים של השיטה הם צמחי נוי. עץ השיטה הינו מדברי הגדל בעיקר בסביבות ערוצי הנחלים, שורשיו של עץ השיטה עמוקים מאד ומסתעפים, ויכולים להגיע לעומק של עשרות מטרים. בכך מתאפשר לעץ לנצל את מי התהום הנמצאים עמוק בקרקע. שרף הנוסף מעץ השיטה משמש בתור צמח מרפא ואף בתור דבק לתעשייה ושימוש ביתי.

מעבר לנוף המפעים של עץ השיטה במדבר, מהווה העץ מוקד לפעילות ולנוכחות של בעלי חיים במדבר. בעלי חיים כמו הצבי והגמל נהנים מצל העץ בשעות החמות של היום, אוכלים מעליו ופרחיו, ובכך ניזונים אף ממים הנמצאים בעלי העץ. העץ המדברי משמש אף את בעלי החיים כמקום מפלט או מסתור מפני טורפים. החרקים הניזונים מעלי העץ ונמשכים אל העץ ואל פרחיו, מהווים מזון לציפורים המקננות בין ענפיו. עופות רבים משתמשים בעצי השיטה המדבריים כעמדת תצפית לזינוק ולהשגת טרף.

נבואת נחמה מיוחדת אמרו חז"ל ביחס לעצי השיטה, (ראש השנה כ"ג):
שכל שיטה ושיטה שנטלו נכרים מירושלים עתיד הקב"ה להחזירן לה, שנאמר (ישעיהו מא) "אֶתֵּן בְּמִדְבָּר אֶרְוֵי שֵׁטָה" ואין מדבר אלא ירושלים שנאמר (ישעיהו סד) "צִיּוֹן מְדֻבָּר הָיְתָה".

"וְעֵשֶׂת אֶת הַקִּרְשִׁים לְמִשְׁפַּן עֲצֵי שֵׁטִים עֲמֻדִים" (כ"ו ט'), דרשו חז"ל: לימד הקב"ה דרך ארץ לדורות, שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילן עושה פרי, אומר לו: ומה מלך מלכי המלכים שהכל שלו, כשאמר לעשות המשכן אמר: לא תביא, אלא מאילן שאינו עושה פירות, אתם על אחת כמה וכמה". אמרו חז"ל, שאברהם אבינו נטע את עצי השיטה בבאר שבע, ואח"כ הורידים יעקב אבינו למצרים, ומהם הכינו את קרשי המשכן. גזעי עצי השיטים ששמשו לבניית המשכן היו ישרים וגבוהים, ויכלו לכרות מהם קורות באורך עשר אמות וברוחב אמה וחצי.

העוברים בשבילי הנגב, הערבה וים המלח פוגשים בדרכם עצי שיטה רבים, נופו הנאה של עץ השיטה שטוח ופרוס לצדדים ומעניק צל באזורים צחיחים אלו. גזע עץ השיטה המדברי שאנו מכירים נמוך ועקום. ורק לעיתים נדירות ניתן למצוא עץ שיטה בעל קוטר גזע רחב וגבוה.

מיוחד הוא עץ השיטה במראהו ונופו מלכותי מאד, גווניו של העץ הם חום בהיר מבפנים ולבן מבחוץ. העץ יבש וקל מאוד יחסית לעצים אחרים, כתוצאה ממקום גידולו, במדבר הצחיח נטול המשקעים, למרות זאת עץ השיטה יציב מאוד. בעולם מצויים כאלף סוגים שונים של עצי שיטה אשר גזעיהם שונים זה מזה, רובם נמצאים באוסטרליה, אמריקה ובאיי האוקיינוס השקט. בארץ

08.852.0.852 אקאב